



## ESER TÖZÜM ile RÖPORTAJ

**IMTT: Öncelikle akademik geçmişinizden biraz bahseder misiniz?**



**E.T.:** Tabii. İlkokul, ortaokul ve liseden sonra üniversiteye Amsterdam Üniversitesi Siyasal Bilimler Bölümünde başladım. Bir sene bu bölümde okuduktan sonra İletişim Bilimleri Bölümüne daha meyilli ve ilgili olduğumu gördüm. Zaten üniversite yıllarımda bir radyoda yarı zamanlı olarak görev yapıyordum. İlerleyen zamanlarda, Amsterdam yerel televizyonunda görev yaptım. Nihayetinde medya aşkım daha ağır bastığından Siyasal Bilimler Bölümünden İletişim Bilimleri Bölümüne geçiş yapmaya karar verdim.

Amsterdam Üniversitesi İletişim Bilimleri Bölümünden mezun oldum ve yüksek lisansımı tamamladım. İletişim bölümünü bitirdikten sonra zamanla çeviri sektörüne girdim ki bu aslında çok da planlı olmadı. Tesadüf eseri oldu diyebilirim. “Şampiyonlar Ligi İtalya takımı Milan ile Hollanda takımı PSV arasında bir basın toplantısı olacak; İtalyanca çevirmene ihtiyacımız var.” dediler. Ben de İtalyancayı yeni öğrenmiştim. Böyle bir talep gelince olumlu cevap verdim ve böylelikle ilk ardıl çeviri deneyimimi yaşadım. Öğrencilik yıllarımda çeviriyle böyle tanıştım. Sonradan zaman içerisinde mesleğim haline dönüştü.

**IMTT: İlk çeviri tecrübenizden sonra neler yaptınız? Nasıl ilerlediniz?**

**E.T.:** Çok stratejik bir karar değildi aslında. İlk işi alıp da bu işe başlamak tesadüf eseri oldu ama çok keyif aldığımı gördüm, adrenalini de çok sevdim. Basın toplantısının getirdiği adrenalin, güzel bir iş çıkarıp insanların sizi tebrik etmesi, yapmış olduğunuz şeylerden memnun kalınması... Bundan gerçekten çok mutlu olduğumu hissettim ve dedim ki “Evet, ben bu alanda devam etmeliyim.” Tabi o zaman okul bitmemişti. Eğitimim devam ediyordu. Tezimi yazdım. Tezimi yazdıktan sonra o dönemde böyle birkaç talep daha geldi ve bu şekilde devam ettim. Gerçekten stratejik olarak da adımlar attım bu mesleğe atılmak için.

**IMTT: Sizce tercümanlığın avantaj ve dezavantajları nelerdir?**

**E.T.:** Bir kere avantaj olarak: Köprü oluşturmak. İnsanlar arasında köprü oluşturmak çok güzel bir şey. İnsanların ticaret yapmasını sağlayabilmek, ülkelerin anlaşmasına vesile olabilmek veya insanların dostluk kurmasını, yani bir insanın diğer insanın kalbine dokunmasını sağlayabilmek çok güzel. Tüm bunlar için siz bir aracısınız. Aslında yeriniz ve öneminiz o kadar büyük ki... Yeri geldiğinde bir duyguyu anlatıyorsunuz, yeri geldiğinde bir ideali, bir bakış açısını. Bunlar çok güzel şeyler. Dolayısıyla, ben bu köprü vazifesini çok seviyorum, bir vizyon olarak görüyorum. Yani benim için manevi boyutu da önemli. Dezavantaj olarak: Tercüme zor bir iş. Ülkemizde bazen sunumların önceden temin edilememesi, konu hakkında önceden hiçbir şekilde bilgi verilmemesi, bir tercüman olarak toplantıya veya bir etkinliğe gittiğimizde hazırlıksız yakalanmamız da birer dezavantaj diyebilirim. Ama aslında buna da çözüm bulabiliriz. Gideceğimiz toplantı, konferans veya zirveyle ilgili önceden internette mümkün olduğunca çok bilgi toplamak, notlar almak, karşımıza çıkabilecek olan terminolojiyi çalışmak yardımcı olacaktır. Bu biraz da kendi elimizde. Proaktif bir tutum sergilersek bunun da üstesinden gelebiliriz. Dolayısıyla, dezavantajı büyük bir avantaja dönüştürebileceğimizi düşünüyorum ama meslek aşkı çok önemli. Her şey sevmekle başlıyor.

**IMTT: Hangi dilleri biliyorsunuz?**

**E.T.:** Hollandaca, İngilizce ve Türkçe dilleriyle büyüdüm. Sonrasında Fransızca, Almanca ve Latince öğrendim. Ardından İspanyolca'yı ekledim. İspanyolca büyük bir hedefimdi zaten.

İngilizceden sonra İspanyolca en çok konuşulan dil olduğu için İspanyolca öğrenmeyi çok istiyordum. Sonrasında İtalyancayı öğrendim çünkü İspanyolca bilip de İtalyanca bilmemek beni çok rahatsız ediyordu. Birbirlerine çok yakın diller çünkü. Portekizceyi de Brezilya'da öğrendim. Özel ders aldım, pratik yaptım. Portekizceyle beraber dokuz dil oldu.

**IMTT: Gerçekten uzun bir liste. Peki, en çok hangisinde zorlandınız?**

**E.T.:** Portekizce beni çok zorladı. Çünkü hiçbir şekilde fonetik değil. Telaffuzuyla okunuşu gerçekten çok farklı. Ayrıca Brezilya Portekizcesi ve Portekiz Portekizcesi var. Bu ikisi arasında da farklar var.

**IMTT: Peki öğrendiğiniz dillerin seçimini neye göre yaptınız?**

**E.T.:** Bana bu konuda danışanlara, ileride faal olmak istedikleri alanı belirlemelerini öneriyorum. Kendinizi nerede gördüğünüz çok önemli. Dil seçiminizi ona göre yapmalısınız. Örneğin moda alanında devam etmek isteyen bir kişinin Fransızca öğrenmesi şart. Sonuçta modanın kalbi Fransa'da atıyor. Tekstil anlamında Türkiye birçok ülkeyle iş birliği yapıyor. Fransızca bu alanda çok faydalı bir dil diyebiliriz. Bu sadece bir örnek tabii. Fransızca daha birçok alanda fayda sağlayabilir. Almancaya karşı özel bir ilgisi olan, Almanya'da yaşama hayali olan veya bir Alman şirketinde çalışmak isteyenler için de Almanca çok önemli. Demek istediğim, önce bir hedef belirleyip tercihleri ona göre yapmalı. Bunu yapmak motivasyonu çok etkiliyor. Çok istediğimiz ve bizi heyecanlandıran bir dili öğrenmeye karar verdiğimizde motivasyonumuz yüksek oluyor, daha verimli oluyor. İlginizin olmadığı, kulağınıza hoş gelmeyen bir dili yalnızca faydası olur diye seçerseniz motivasyonunuz da düşer ve öğrenme süreci zorlaşır. Yani bence kişi gelecekte kendisini iş hayatında gördüğü yeri hayal ederek sevdiği ve öğrenmek istediği bir dili seçmeli.

**IMTT: Bu dilleri öğrenirken ne çeşit bir yol izlediniz?**

**E.T.:** Ben, yabancı dilde gramere hâkim olmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bana danışan kişiler, "Kelime hazinesi nasıl genişletebilirim? Günde otuz kelime ezberlesem İngilizceye hâkim olabilir miyim?" gibi sorular soruyorlar. Bana kalırsa gramer, dilin omurgasıdır. Eğer küçük adımlarla ilerleyerek gramere hâkim olursanız kendinizi daha güçlü hissedersiniz çünkü dil öğrenmek kolay bir şey değil. Gerçekten zihni açmak gerekiyor, konsantrasyon ve motivasyon istiyor. Bu, uzun bir süreç ama grameri küçük adımlarla çalışıp

hâkimiyetimizi arttırsak buna paralel olarak da kelime öğrenirsek bence dil öğrenmede ciddi bir yol alınabilir. Çok yüksek hedefler koymamalı, sabırsız olamamalı, yavaş ve küçük adımlarla ilerlemeli. Bunun dışında, yeni dil öğrenenlere çocuk kitapları okumalarını öneriyorum. Hem keyifli, hem çok basit oluyor. Ayrıca gün içerisinde çeşitli yöntemlerle kelime haznemizi geliştirebiliriz. Bu yöntemlerden birini uygularken o gün öğrendiğimiz kelimeleri çok yalın, küçük cümlelerle kullanmak, notlar almak çok etkili olabilir. Yani kendimize zaman tanınmalı ve pratik yapmalıyız. Pratik nasıl yapabiliriz? Yabancı dil bilen veya yabancı olan biriyle pratik yapmak harika bir şey ama etrafımızda o dili konuşan kişi olamıyor her zaman. Yine de çok şanslıyız, çünkü günümüzde teknoloji bize pek çok imkân sunuyor. İnternetteki çeşitli sohbet programları üzerinden pratik yapabiliriz. İnternette bir takım platformlar var. Örneğin başka ülkeden biri İngilizce öğrenmek istiyor, siz ise İngilizceye hâkimsiniz ama İspanyolcanızı ilerletmek istiyorsunuz. Bu platformlar aracılığıyla, İspanyolca bilen bir öğrenciyle eşleşiyorsunuz. Bunun dışında, turist gördüğünüzde onları durdurup yardımcı olmayı denemelisiniz diyorum. Sonra, öğrenmekte olduğunuz dilde sevdiğiniz dizileri izlemek çok güzel bir yöntem. Artık internetten bütün dizileri, filmleri indirebiliyoruz. Filmleri alt yazıyla izlemek de iyi bir yöntem.

### **IMTT: Çeviri sürecini kolaylaştıran yöntemler / araçlar kullanıyor musunuz?**



**E.T.:** Her zaman yanımda mutlaka not defterim vardır. Simultane çeviride, özellikle rakamsal veriler devreye girdiğinde ve tempom yüksek olduğunda, toplantı esnasında rakamları not almak çok önemli. Onun dışında, bazen cümleler çok uzun oluyor veya konuşmacının temposu çok yüksek oluyor. O zaman, o konuşmacının konuşma hızını kontrol altına almak amaçlı anahtar kelimeleri not almak da çok etkili bir yöntem. Eğer çevirinizden emin değilseniz veya kendinizi geliştirmeniz gerektiğini düşünüyorsanız kayıt almak ve sonradan dinlemek, hata yaptığımız veya eksik kaldığımız yerleri dinleyip bir dahaki çeviride düzeltmek... Bunlar özellikle sektöre yeni atıldığınızda çok faydalı olabilecek yöntemler. Hazırlık da çok önemli. Ben yeri geldiğinde, özellikle teknik konularda, mutlaka kelime listesi çıkarıyorum, sonra bunları ezberliyorum ve toplantıya hazırlıklı bir şekilde gidiyorum. Böylelikle daha rahat geçiyor.

**IMTT: Sizce çevirmenin mutlaka bir uzmanlık alanı olmalı mı?**

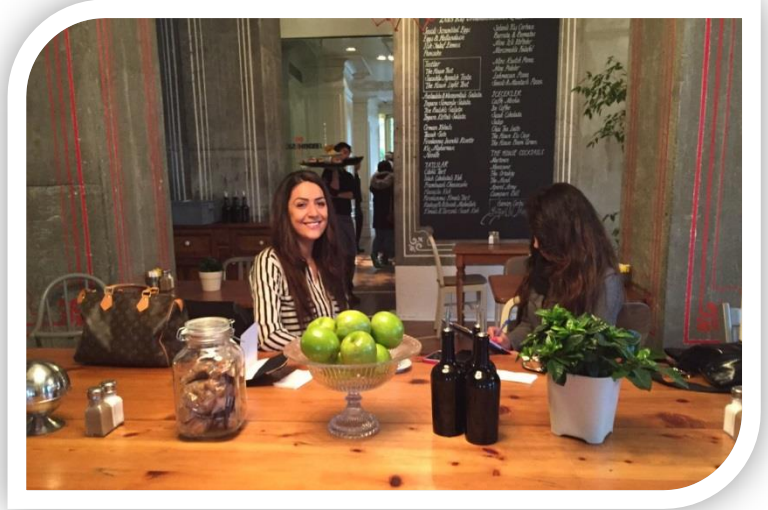
**E.T.:** Bizim ülkemizde maalesef uzmanlaşsak bile iş hayatında öyle ilerlenemiyor. Yani çok net bir şekilde tercih yapmanız lazım. “Ben mezun olduğumda bakanlık seviyesinde görev yapmak istiyorum. Büyükşehir Belediyesinde görev yapmak istiyorum.” gibi. O zaman evet, bir uzmanlık gerektiriyor ama onun dışında çeviride genel kültür çok önemli. Bence bir çevirmenin, ne olursa olsun her konu hakkında biraz bilgisi olması lazım.

**IMTT: Bildiğimiz gibi simultane çevirinin bambaşka bir zorluğu var. Sizce dili iyi bilen herkes simultane çeviri yapabilir mi yoksa bu işi yapabilmek biraz da yetenek mi gerektiriyor?**

**E.T.:** Hayır, doğru tekniklerle yola çıkılır ve motivasyon yüksek tutulursa herkesin bu işi yapabileceğini, öğrencilerin sözlü çeviriyi kesinlikle öğrenebileceğini

düşünüyorum. Tabi çeviriyi gerçekten kavramak, çeviri konusunda daha yetenekli olmak adına yazılı çeviri çok

güzel bir alt yapı oluşturuyor. Diğer yandan, sözlü çeviride düşünme payı çok az, saniyelik kararlar verip telaffuz etmeniz gerekiyor. Yazılı çeviride ise sözlüklere başvurabiliyorsunuz, formülasyon üzerinde tekrar oynamalar yapabiliyorsunuz ve kelime seçiminizi değiştirebiliyorsunuz. Yani sözlü çeviride her şey canlı ve her şey anlık olduğu için öncesinde biraz alıştırma yapmak çok önemli.



**IMTT: Peki size göre iyi bir çevirmenin sahip olması gereken özellikler nelerdir?**

**E.T.:** Bence iyi bir çevirmenin en büyük silahı, donanımı bilgisidir. O yüzden her konuda geniş bir genel kültüre sahip olmak çok önemli. İkincisi disiplin. Toplantı öncesi konu üzerine çalışmak, gerekiyorsa teknik terminolojiyi ezberlemek buna örnek verilebilir. Üçüncüsü ise yüksek konsantrasyon. Konsantre olabilmek ayrı bir yetenek ama onu da geliştirebiliriz.

Bunların yanı sıra soğukkanlılık, birtakım şeyler kontrolümüzden çıktığında, ters gittiğinde paniğe kapılmayıp o an çeviriyi kurtarmak diyebilirim. Bence çevirmenin biraz mükemmeliyetçi olması lazım, çünkü ufak bir hata çok büyük sorunlara yol açabilir.

**IMTT: Genel kültürden bahsettiniz. Bu konuda kendimizi geliştirmenin yolu nedir?**

**E.T.:** Dünyada ne olup bitiyor bunlardan haberdar olmak, bazı konularda sektörel dergileri karıştırmak, örneğin bir ekonomi dergisi, mimarlık dergisi açmak... Bunlar zaman zaman keyfi yapılabilir şeyler. Her bilgi bir katkı oluşturacağı için zihnimize, belleğimize ve mesleğimize katkısı olacağı için zihni açık tutmak gerekiyor ve her konuda biraz bilgi sahibi olmak gerekiyor. Yani aktüalite ve sosyal zekânın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Mesela başka kültürlerden insanlarla sohbet etmek, başka kültürleri araştırmak, diğer ülkelerin ekonomilerine bakmak, dünyada olup biteni biraz takip etmek, genel kültüre katkı sağlayacak şeyler arasında.

**IMTT: Bugüne kadar çeviri esnasında karşılaştığınız en zor an hangisiydi?**

**E.T.:** Bir ticaret köprüsü toplantısında idi. Önceden hiçbir şekilde konular iletilmedi ve röle alıyorduk. Yan kabinde Çin dilinden bir tercüman oturuyordu. Röle ile çalışmak ayrı bir konsantrasyon gerektiriyor ve büyük bir zaman kaybı oluyor. Mesela Çin devlet bakanı konuşurken Çince'den İngilizce'ye çevriliyor, siz de İngilizcesini bekliyorsunuz ki yapılan çeviri aksanlı oluyor, sonra da onu İngilizceden Türkçeye çeviriyorsunuz. Burada röle ile ilgili bir sorun yaşanmıştı. Ayrıca konuşmacının konuşma hızı çok yüksekti ve uyarıma şansım yoktu çünkü toplantı çoktan başlamıştı. O an gerçekten sıcak bastığını hissettim. Tabii bu, çeviri kariyerimin daha başlarındaydı. Gerçek anlamda strese girmiştim ama çevirmenlik sorumluluk gerektiren bir meslek. Bu yüzden bazen stresi de beraberinde getiriyor ama elimizden gelenin en iyisini yapıp pes etmezsek bence o çok stresli anların da üstesinden gelinebilir.



**IMTT: Peki bu gibi durumlarda ne yapıyorsunuz?**

**E.T.:** Mesela farz edin ki konuşmacı çok hızlı konuşmaya başladı veya ne dediği anlaşılmıyor ya da çok aksanlı konuşuyor, siz de ipin ucunu kaçırdınız. O an yine de devam etmek gerekiyor. Yani “Hata yaptım, çeviride kopukluk oldu. Tamam, artık bırakmalıyım.” dememeli. Çeviriye mutlaka devam edilmeli. Bu konuda istikrar ve soğukkanlılık kesinlikle çok önemli.

**IMTT: Bir kitap çıkartıyorsunuz. Bu konuda biraz bilgi alabilir miyiz?**

**E.T.:** Kitap tamamen talepten doğan bir fikir oldu. Çok fazla beğeni aldım. Yabancı dil üzerine yüzlerce, binlerce mail geldi ve bu mailleri atanlar arasında sadece öğrenciler değil, iş hayatında aktif olan kişiler de vardı. Ben de gelen taleplerden dolayı bunları bir kitapta toplamaya karar verdim. Kitap, çok pratik bir el kitabı. “Yabancı dil öğrenirken neler yapılabilir, yabancı dil öğrenme sürecini nasıl hızlandırabiliriz, nasıl kolaylaştırabiliriz, etkin olan yöntemler hangileri?” Bunları paylaşıyorum. Aralarda mesleki anekdotlar da var. Biraz renk katmak için başıma gelenleri de anlattım, sizlerden gelen sorulara yer verdim. Kısacası, kitabın amacı, yabancı dil öğrenmek isteyen veya öğrenmekte olan kişilere yardımcı bir el kitabı olması.

**IMTT: Son olarak çevirmenlik yapmak isteyenlere tavsiyeleriniz nelerdir?**

**E.T.:** Çevirmen olmak isteyen kişilere evde deneme çevirileri yapmalarını önerebilirim. Örneğin haberleri izlerken CNN’i açabilirsiniz, BBC’yi açabilirsiniz ve sesli olarak simultane çeviri yaparcasına deneme çevirileri yapabilirsiniz. Onun dışında internette binlerce video var. Basın toplantıları, bire bir televizyon röportajları... Bunun dışında, biraz zor biliyorum ama eğer şansınız varsa belki çeviri yapan bir hocanızla konuşup onunla çeviriye girebilirsiniz. Çeviri yapamasanız bile o anda yanında bulunup gözlem yapıp not alabilirsiniz. Aynı şekilde, deneyimli bir çevirmenin yanında yer almak da tavsiyelerim arasında. Daha önceden de söylediğim gibi genel kültürü biraz geniş tutmak, sosyal zekâmızı geliştirmek, bir kulübe üye olmak, insanlar içinde bulunmak... Bunlar da faydalı şeyler. Çünkü çevirmenlik, sosyalliği de beraberinde getiriyor.



**IMTT:** Samimi ve faydalı cevaplarınız için çok teşekkür ederiz.

**E.T.:** Rica ederim. Tüm çevirmen adaylarına şimdiden çok başarılar diliyorum.